

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken bestond bij een aantal fracties de behoefte om aan de Minister-President enkele vragen en opmerkingen voor te leggen met betrekking tot de geannoteerde agenda van de Europese Raad op 21 en 22 maart 2019 (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1417) en het verslag van de Europese Raad op 13 en 14 december 2018 (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1412).

De voorzitter van de commissie,
Veldman

De adjunct-griffier van de commissie,
Buisman

Algemeen

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda en danken het kabinet voor de toezending. De leden van de VVD-fractie hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de fractie van de PVV hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Europese Raad van 21 en 22 maart. Zij hebben enkele vragen over de Brexit, Europees klimaatbeleid en de relatie met China.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met veel belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Europese Raad van 21 en 22 maart. Er staan veel belangrijke onderwerpen op de agenda. Deze leden hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Europese Raad van 21 en 22 maart. Deze leden hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Europese Raad van 21 en 22 maart. Deze leden hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de 50PLUS-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Europese Raad van 21 en 22 maart 2019 en het verslag van de Europese Raad van 13 en 14 december 2018. Over beide documenten hebben de leden enkele vragen en opmerkingen.

Brexit

Het gaat erom de veiligheid en welvaart die we samen in Nederland en in de EU hebben opgebouwd, te behouden en te versterken, zo stellen de leden van de VVD-fractie. Het is daarom te betreuren dat het Verenigd Koninkrijk de EU gaat verlaten. Extra problematisch is dat het Britse parlement nog steeds niet precies weet wat het in meerderheid wil. Verschillende politieke groepen willen allemaal hun eigen Brexit. Chaos alom. Men is in het Britse parlement bezig de welvaart op het spel aan het zetten.

Brexit is het belangrijkste onderwerp op de agenda, zo menen de leden van de VVD-fractie. Over tien dagen is het zover. De chaos duurt onverminderd voort. De vraag op de top zal zijn: wat gaat er in het Britse parlement gebeuren en gaan de Britten uitstel vragen? En, zo ja: hoe lang en onder welke voorwaarden wordt er dan eventueel uitstel verleend? De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een reactie van het kabinet op deze vragen.

De leden van de fractie van de VVD zijn benieuwd wat een eventuele verlenging betekent voor de EP-verkiezingen. Moet het Verenigd Koninkrijk deelnemen bij uitstel? Beschikt het kabinet over een juridische analyse daarvan? Kan de Tweede Kamer deze analyse ontvangen? Daarnaast is het de vraag of een eventuele tweede verlenging mogelijk is.

Kan het kabinet daar uitsluitel over geven? Kan het kabinet het krachtenveld schetsen in de EU over eventuele verlenging? Hoe ziet het kabinet het voorstel van Europese Raadsvoorzitter Tusk voor een lange verlenging? Als de Britse premier en de EU27 een verlenging overeenkomen, is deze dan juridisch bindend?

De leden van de PVV-fractie hebben enkele vragen inzake de Brexit: Wat is de laatste stand van zaken ten aanzien van de Brexit en met welke scenario's wordt nu exact rekening gehouden? Met welke uitsteltermijnen wordt rekening gehouden en wat hebben die voor consequenties gelet op de EP-verkiezingen, zo vragen de leden van de PVV-fractie? Welk standpunt neemt het Nederlandse kabinet in ten aanzien van elk van die termijnen? Welke gevolgen zijn er voor de reeds aangenomen wetgeving betreffende de zetelverdeling van het Europees parlement? Is het kabinet bereid om vast te houden aan de inkrimping van het Europees parlement, ook als de Britten niet direct zouden vertrekken?

Kloppen de berichten dat Italië mogelijk een uitstelverzoek zal blokkeren, zo vragen de leden van de PVV-fractie? Wat beoogt Nederland met uitstel van Brexit: afstel of een vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie? Kan iedere lidstaat voorwaarden stellen aan uitstel en zo ja, welke en wat is de wettelijke basis daarvoor?

De leden van de PVV-fractie vragen voorts of het klopt dat de Europese Raad op de Top mogelijk aan premier May het voorstel zal doen Raadsconclusies aan te nemen waarin de uittredingsdatum wordt aangepast, zodat er dus een wijziging van het akkoord is en er mogelijk opnieuw over gestemd kan worden in het Verenigd Koninkrijk? Wat is het standpunt van het Nederlandse kabinet hierover? Verder vragen de leden van de PVV-fractie hoe het kabinet ervoor gaat zorgen dat Artikel 50 uit het Verdrag geen dode letter wordt maar daadwerkelijk uittreding uit de EU mogelijk maakt? Klopt het dat er geen sprake is van een extra Europese Top volgende week?

De leden van de CDA-fractie zien een tamelijk chaotische situatie in het Verenigd Koninkrijk ontstaan, waarbij op 28 maart 2019 de Britse regering feitelijk de keuze heeft tussen een chaotische Brexit en het intrekken van de Artikel 50-notificatie. Beide opties zullen tot zeer veel beroering leiden, zo merken deze leden op.

De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet om een algemene schets te geven van de huidige Brexit-situatie. De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet of er lidstaten zijn die dreigen met een veto tegen uitstel van de Brexit, tevens willen deze leden weten welke van EU27-regeringen benaderd zijn door Britse parlementariërs met het verzoek tegen de verlening te stemmen? Tevens vragen deze leden het kabinet om aan te geven in hoeverre de uitspraak van Europese Raadsvoorzitter Tusk om één jaar uitstel te bieden aan de Britten standpunt van de Europese Raad is.

De leden van de CDA-fractie willen precies weten hoe het staat met de voorbereidingen van Nederland voor de Brexit en vragen het kabinet daarbij specifiek in te gaan op: als eerste de voortgang van werving van personeel door douane, Marechaussee en NVWA, en tot wanneer de Brexit uitgesteld zou moeten worden zodat deze organisaties hun personeel volledig op orde hebben? Tten tweede vragen de leden van de CDA-fractie of het keurpunt levende dieren voor 29 maart operationeel is en wanneer dat niet het geval is wat het kabinet gaat doen om daar wel voor te zorgen en ten derde vragen deze leden of er nu een alternatief is voor de 50 medicijnen en medische hulpmiddelen en deze medicijnen en

hulpmiddelen voldoen aan de door de EU gestelde voorwaarden voor de ingestelde overgangperiode? Ten slotte aangaande de voorbereidingen Brexit willen deze leden weten of er voldoende veilige parkeergelegenheid voor vrachtauto's is in de Rotterdamse havens en op de ferrylocaties.

De leden van de CDA-fractie constateren dat op de bestaande keurpunten geen keuringen in het weekend worden uitgevoerd door de NVWA op veterinaire goederen. Dat betekent dat in het weekend geen import en export kan plaatsvinden van levende dieren (zoals paarden, eendagskuikens en siervissen), van producten van dierlijke oorsprong (zoals vlees, vis, wild, en diervoeder) en van levensmiddelen (zoals groenten, gedroogde vruchten, specerijen, noten en zaden). Uit onderzoek is nu juist gebleken dat in het ferryproces de meeste keuringplichtige goederen in het weekend aankomen. In tegenstelling tot het containervervoer is het niet mogelijk om te wachten met de keuring van deze goederen tot maandagochtend, zo constateren de leden van de CDA-fractie. Vanuit de bedrijfsleven is gevraagd om keuring in de weekenden. Wanneer keuring in het weekend niet plaatsvindt zal dit betekenen dat op maandag schappen in de supermarkt leeg zijn. De leden van de CDA-fractie vragen de premier daarom of keuring in het weekend geregeld is en indien dat niet het geval is of het kabinet dit in overleg met de NVWA gaat regelen?

De leden van de D66-fractie hebben er kennis van genomen dat het Britse parlement vorige week tegen de deal van premier May, tegen het no dealscenario en voor uitstel stemde. Vorige week debatteerde de Tweede Kamer met Minister van Buitenlandse Zaken Blok over de Raad Algemene Zaken op 19 maart. De woordvoerder van de D66-fractie pleitte daar voor een open houding van Nederland indien de Britten om uitstel van de Brexit-datum zouden verzoeken. De Minister zei tijdens dit debat: «de Britten vragen niet om uitstel». Inmiddels is het aannemelijk dat premier May tijdens de Europese Top 21 maart de regeringsleiders om uitstel verzoekt. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat dit uitstel gegeven moet worden. Na bijna drie jaar geruzie en debat weten de Britten nog steeds niet wat ze willen. Er is nergens een meerderheid voor. Ondertussen zitten mensen en bedrijven in grote onzekerheid. Daarom is het tijd voor bezinning en uitstel, zodat de Britten een definitieve keuze kunnen maken. De leden van de D66-fractie hopen nog steeds op afstel. Is het kabinet het met deze leden eens dat de Britten nu uitstel gegund moet worden? Hoe was het gesprek met de heer Tusk hierover, afgelopen vrijdag in het Torentje? En wat is de positie van andere lidstaten? Is het kabinet bereid de optie van uitstel zonder al te dwingende voorwaarden nadrukkelijk open te houden? Zo nee waarom niet? Kan hij de voorwaarden waaronder uitstel dan wel mogelijk is uiteenzetten? Kan het kabinet reageren op het feit dat voorzitter van het Britse Lagerhuis Bercow een nieuwe «*meaningful vote*» geweigerd heeft? Wat voor consequenties heeft dit voor de Brexit-datum, volgens het kabinet? Op welke wijze zet het kabinet zich in voor de rechten van Nederlanders en andere EU-burgers in het Verenigd Koninkrijk? Is het kabinet bereid zich in te zetten voor het loskoppelen van het burgerrechtgedeelte van het Brexit-uitredingsverdrag wanneer no deal onvermijdelijk blijft? Zo nee, waarom niet?

Het Verenigd Koninkrijk zal de Europese Unie om uitstel van de Brexit vragen, zo menen de leden van de GroenLinks-fractie. Nu de Voorzitter van het Lagerhuis heeft aangegeven de overeenkomst van Theresa May niet nog een keer in stemming te zullen brengen, zal het Verenigd Koninkrijk hoogstwaarschijnlijk om een langer uitstel vragen. De beoordeling van die aanvraag vereist een unaniem besluit van de lidstaten. De leden van de GroenLinks-fractie vernemen graag hoe het kabinet het krachtenveld inschat? Het kabinet heeft laten weten alleen te

kunnen instemmen met uitstel als er uitzicht is op een oplossing. Wat verstaat het kabinet daaronder? Aan welke voorwaarde moet het voldoen? Welke termijn acht het kabinet wenselijk voor uitstel? Gaat dat over maanden of jaren? De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat een *no deal* moet worden vermeden en vragen het kabinet zich in te zetten voor een doorbreking van de impasse. Er staat veel op het spel. Ook voor Nederland.

De SP-leden vragen het kabinet wat er precies voorligt op het gebied van de Brexit? Steunen de EU27 het pleidooi tot uitstel van de Europese Raadsvoorzitter? Kan het kabinet voorts toelichten wat er besproken is tussen de Minister-President en de voorzitter van de Europese Raad op vrijdag 15 maart tijdens de ontmoeting op het Catshuis?

De leden van de PvdA-fractie wijzen op de onzekerheid die nu al ruim twee jaar duurt, welke niet alleen de politici in het Verenigd Koninkrijk en Europa raakt maar vooral de vele burgers, studenten, scholieren en iedereen die nu gebruik maakt van de voordelen van het EU lidmaatschap, het recht van mensen om binnen de Europese Unie te wonen, te studeren en te werken. De leden van de PvdA-fractie menen dat Nederland zich achter de mensen kan scharen die te lijden hebben onder de gevolgen van de Brexit. Welke inzet is het kabinet bereid te leveren om te voorkomen dat in een geval van een «*no deal*» het gedeelte van de burgerrechten in het uittredingsverdrag in de prullenbak belandt? Is het kabinet bereid het voortouw te nemen? Het respect dat de Minister-President geniet in de Europese Raad en bij de Europese Commissie maakt hem de meest uitgelezen persoon om het initiatief te nemen, en zich in te zetten voor niet alleen alle Nederlanders in het Verenigd Koninkrijk maar ook voor alle andere Europese burgers die daar leven, werken, wonen en studeren. De leden van de PvdA-fractie willen dan ook vragen om tijdens de Europese Raad het garanderen van de burgerrechten ter sprake te brengen, hiervoor steun te vragen bij zijn collega's en vervolgens de Europese Commissie te vragen dit te regelen.

Nu het Britse Lagerhuis niet heeft ingestemd met de Brexit-deal, het Lagerhuis de Europese Unie niet wil verlaten zonder deal en voornemens is uitstel te vragen van de Brexit, leidt dit tot een nieuwe situatie waarop de overige EU-lidstaten zich moeten beraden, zo constateren de leden van de ChristenUnie-fractie. Nederland zal daarbij in het oog moeten blijven houden wat in deze situatie het meest in het belang van Nederland is en in het belang van de Europese Unie als geheel. Dat leidt bij de leden van de ChristenUnie tot de volgende vragen: Klopt het dat het Verenigd Koninkrijk nog geen formeel een verzoek tot uitstel van de Brexit heeft ingediend? Kan het kabinet de verschillende scenario's schetsen die nu denkbaar zijn? Wat is er nodig voor het Nederlandse kabinet om een besluit te kunnen steunen over een verzoek van het Verenigd Koninkrijk tot het verlenen van uitstel, zo vragen deze leden? Welke duidelijkheid verwacht het kabinet van het Verenigd Koninkrijk en is het realistisch op dit moment duidelijkheid te verwachten alvorens al dan niet uitstel te verlenen? Acht het kabinet het mogelijk dat het niet verlenen van uitstel zal leiden tot het alsnog aannemen van de Brexit-deal door het Lagerhuis? Steunt het kabinet de suggestie van de Voorzitter van de Europese Raad Donald Tusk om de Britten ruimhartig uitstel te verlenen, tot wel anderhalf jaar? Verwacht het kabinet dat er een unaniem besluit genomen zal kunnen worden over het Britse verzoek tot uitstel? Welke landen zullen mogelijk bezwaar maken? Is de inschatting van het kabinet dat de EU-27 op één lijn kunnen blijven?

Zolang de klok nog tikt, tikt de klok nog, zei de Minister-President op 17 oktober 2018 tijdens een plenair debat over de Europese top van die week, zo herinneren de leden van de 50PLUS-fractie zich. Hij deed de uitspraak naar aanleiding van de vraag wat nu precies het moment zou zijn waarop duidelijk is dat aan een harde Brexit niet valt te ontkomen. De algemene conclusie was dat dit wenselijk zou zijn voor eind 2018. Nu, tien dagen voor de afgesproken vertrekdatum van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie, klinkt de klok nog steeds, zo constateren de leden van de fractie van 50PLUS. En, maar dan figuurlijk gesproken, we weten nog steeds niet hoe laat het is.

De leden van de fractie van 50PLUS vragen het kabinet met klem welke uitgewerkte voorstellen er bij de Europese Raad voorliggen hoe te handelen bij de verschillende situaties die na het debat op 19 maart in het Britse Lagerhuis weer op tafel kunnen liggen? Deze leden zijn van oordeel dat hierover duidelijkheid moet komen. Volgens de leden van de fractie van 50PLUS is Europese Raadsvoorzitter Tusk de afgelopen dagen niet op rondreis geweest om te controleren of het overall even hard waaide. Dus vernemen de leden van de fractie van 50PLUS graag wat er in het overleg met de heer Tusk wel is besproken.

Zoals het er nu naar uitziet zal premier May in de Europese Raad door de interventie van de speaker van het Lagerhuis in elk geval uitstel moeten vragen van de ingangsdatum voor de Brexit, zo constateren de leden van de fractie van 50PLUS. Is het kabinet van mening dat dit uitstel moet worden verleend en zo ja, is het kabinet dan van mening dat het acceptabel is als dat uitstel ertoe leidt dat in het Verenigd Koninkrijk alsnog verkiezingen worden gehouden voor het Europees parlement? Welke situatie ontstaat dan als het Verenigd Koninkrijk gedurende de nieuwe zittingsperiode van het Europees parlement alsnog uittreedt, zo vragen deze leden.

Het meest bedreigende scenario leggen de leden van de fractie van 50PLUS nog een keer nadrukkelijk aan het kabinet voor: Hoe groot acht het kabinet de kans dat er binnen de Europese Raad geen overeenstemming is over het verlenen van enige vorm van uitstel aan de Britten? En wat gebeurt er dan? Neemt dan de EU van de 27 lidstaten de verantwoordelijkheid voor een «no deal»? De leden van de fractie van 50PLUS vinden het belangrijk duidelijkheid te hebben. Niet voor de leden van de 50PLUS-fractie zelf, maar voor de Nederlandse burgers in het Verenigd Koninkrijk en voor alle Nederlandse bedrijven en organisaties die de gevolgen van een onverhoopte harde Brexit gaan ondervinden.

Banen, groei en concurrentievermogen

Het lijkt erop dat men zich vanuit de lidstaten wil gaan bemoeien met de mededingingscommissaris, zo menen de leden van de VVD-fractie. De handhavende taak van de Eurocommissaris die gaat over de interne markt vermengen met politieke bemoeienis is wat de VVD-fractie betreft uit den boze. Voor het goed functioneren van de interne markt is het belangrijk dat de Europese Commissie de gemaakte afspraken onpartijdig en onafhankelijk handhaaft. De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een reactie van het kabinet hierop.

De leden van de PVV-fractie vragen het kabinet of het voorstander is van het beschikbaar maken van nog eens twee miljard euro voor de Europese Innovatie-Raad zoals de Europese Commissie voorstelde in een gisteren verschenen persbericht vooruitlopend op de Top.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd om te lezen dat de Europese Raad ernaar zal streven om conclusies aan te nemen over het industriebeleid en het Europese concurrentievermogen. Deze leden zijn bezorgd over de bevindingen van een recente publicatie van de Europese Commissie waaruit blijkt dat Europese bedrijven achterlopen op hun Amerikaanse en Chinese concurrenten in innovatieve en high-tech sectoren (bron: https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_industrial-policy.pdf). Hoe duidt het kabinet deze constatering?

Het kabinet erkent dat de EU zou moeten verkennen of en zo ja welke maatregelen zouden kunnen worden genomen om oneerlijke concurrentie vanuit andere delen van de wereld aan te pakken, zo constateren de leden van de GroenLinks-fractie. Er zijn de afgelopen maanden verschillende brieven en declaraties van groepen lidstaten verschenen en het is de leden van de GroenLinks-fractie niet duidelijk wat de inzet van het kabinet nu precies is. De gezamenlijke verklaring van de «*Friends of Industry*», ondertekend in december 2018 door 18 lidstaten, waaronder Nederland, Frankrijk en Duitsland, roept de Commissie op te bezien of er aanpassingen van de mededingingsregels en staatssteunregels nodig zijn. Vervolgens ligt er een Frans-Duits manifest dat hier op voortborduurde, met concrete suggesties. Is het kabinet gevraagd zich aan te sluiten bij dit manifest? Zo ja, wat waren de afwegingen om dat niet te doen? Zo nee, wat vindt het kabinet van het manifest, zo vragen deze leden?

Eind februari 2019 heeft Nederland, met 16 andere lidstaten, maar zonder Frankrijk en Duitsland, een brief aan de Voorzitter van de Europese Raad gestuurd, waarin men pleit voor een offensieve industriepolitiek, zo weten de leden van de GroenLinks-fractie. Zou het kabinet dit kunnen toelichten? Wat verstaat het kabinet onder een offensieve industriepolitiek? De brief bevat weinig concrete voorstellen, en de visie op industriepolitiek lijkt minder offensief dan die in de verklaring van de «*Friends of Industry*» of het Frans-Duits manifest. Deelt het kabinet deze vaststelling? Waarom is de brief ondertekend door slechts 17 lidstaten? Zijn de overige lidstaten ook benaderd om de brief te ondertekenen?

De leden van de SP-fractie vragen het kabinet hoe er is gereageerd door regeringsleiders op de brief van Rutte over de interne markt. Is er een meerderheid voor de voorstellen? Kan het kabinet het Europees krachtenveld geven als het gaat over de plannen voor de interne markt? Erkent het kabinet dat deze economische zone niet samengaat met soevereiniteit en democratie, zoals hoogleraar internationale economie Dani Rodrik (Harvard universiteit) helder uiteenzet – bijvoorbeeld in de uitzending van Tegenlicht op 17 maart 2019? Is er in de Europese Raad discussie over de uitholling van nationale democratie via de interne markt, zo vragen de leden van de SP-fractie?

De leden van de PvdA-fractie lezen in de geannoteerde agenda over de inzet op duurzame economische groei, versterking van het concurrentievermogen en het creëren van welvaart en werkgelegenheid, die oproepen tot een nieuwe aanpak die gericht is op meer integraal Europees digitaal beleid en die zorgt voor betere implementatie en handhaving van interne markt regels en de ondernemer en consument centraal stelt. De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet of daar ook de zogeheten digitaks bij hoort, nu in het Europees parlement een voorstel om techreuzen zoals Facebook meer belasting te laten betalen, is mislukt. Kan het kabinet toelichten wat het standpunt is over een in te voeren digitaks? Is dit wat het kabinet betreft een onderdeel van een nieuwe aanpak die gericht is op meer integraal Europees digitaal beleid? En welke kant kiest Nederland, als het gaat om de digitaks: die van de techreuzen of gaan wij ons scharen achter een Europees initiatief om techgiganten meer belasting te laten betalen?

Wat de leden van de PvdA-fractie betreft kan die inzet op duurzame economische groei niet losgezien worden van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) staan. En dat is hard nodig. Want de SDG's zijn er niet alleen voor ontwikkelingslanden, ook in Europa valt er nog voldoende te verbeteren, als het gaat om de gelijkheid van vrouwen, als het gaat om klimaat en als het gaat om een duurzame handelsagenda. De laatste is bij uitstek een thema waarop we samen moeten optrekken en waarin ons land de ambitie heeft een voortrekkersrol te spelen, maar waar de actualiteit noopt tot meer actie. Kan het kabinet toelichten hoe het hier tegenover staat, zo vragen de leden van de PvdA-fractie?

Tijdens de Europese Raad zullen Raadsconclusies worden aangenomen over «*an updated approach for a competitive single market*», zo weten de leden van de ChristenUnie. Hierin wordt de Europese Commissie onder meer opgeroepen om een jaarlijks rapport aan te bieden over het functioneren van de interne markt, en een actieplan te presenteren in de Europese Raad van december 2020 gericht op implementatie en handhaving van regels omtrent de interne markt, en samenwerking met de lidstaten. Is het kabinet bereid om op de Europese Raad aandacht te vragen voor de schaduwzijde van de interne markt, dat er sprake is van forse verdringing aan de onderkant van de arbeidsmarkt, zoals het CPB heeft geconstateerd, en dat er uitbuiting plaatsvindt? Mensen uit Oost-Europa werken en wonen hier vaak onder slechte omstandigheden, zo constateren de leden van de ChristenUnie. Ondanks de maatregelen die genomen zijn, in de Detacheringsrichtlijn, zijn er nog veel kostenverdelers voor werkgevers die met arbeidsmigranten werken. Dit is *a fortiori* het geval in de transportsector. Is het kabinet bereid deze negatieve kanten van het functioneren van de interne markt ook aan de orde te stellen tijdens de Europese Raad?

Naar verwachting zal de Europese Raad de prioriteiten onderschrijven van de *Annual Growth Survey* en zullen de lidstaten worden aangemoedigd om deze op te nemen in hun nationale hervormingsprogramma's en de stabiliteits- en convergentieprogramma's, zo lezen de leden van de fractie van 50PLUS. Aangezien een verantwoord begrotingsbeleid een van de prioriteiten is, verwachten de leden van de fractie van 50PLUS van het kabinet dat de Minister-President bij een aantal van zijn collega's – en dan met name die van Italië – dit punt nadrukkelijk onder de aandacht zal brengen. Kan het kabinet dat voornemen bevestigen? In de conceptconclusies lezen de leden van de fractie van 50PLUS dat de verdieping van de «*Single Market*» vraagt om een meer holistische aanpak van het concurrentievermogen van de Europese economie. Die zou in de «*institutional architecture*» van de Europese Commissie terug te zien moeten zijn. Welk beeld heeft het kabinet daarbij, zo vragen deze leden.

Op 26 februari jl. hebben 17 regeringsleiders, waaronder de Minister-President, in een brief aan Raadsvoorzitter Tusk vier belangrijke prioriteiten aangegeven voor de toekomstige ontwikkeling van de Europese interne markt. Kan het kabinet aangeven waarom 11 andere regeringsleiders deze brief niet hebben ondertekend en hoe het krachtenveld op het terrein van de ontwikkeling van de interne markt eruit ziet, zo vragen de leden van de 50PLUS-fractie?

Verder hebben de leden van de fractie van 50PLUS nog een vraag naar aanleiding van een opmerking in de geannoteerde agenda. Daar lezen deze leden: «*Tegelijkertijd erkent het kabinet dat de EU zich moet voorbereiden op de nieuwe mondiale verhoudingen en zou moeten verkennen of en zo ja welke maatregelen zouden kunnen worden genomen om oneerlijke concurrentie vanuit andere delen van de wereld*

aan te pakken. Nederland zal daarom aan de Commissie vragen om een lange termijn actieplan uit te brengen met maatregelen die het concurrentievermogen van de EU versterken in een mondiale context.» Tot zover dit citaat. Moeten de leden van de fractie van 50PLUS dit opvatten als een serieuze optie voor extra handelsbelemmeringen? Gaan we de Amerikaanse president Trump achterna?

Klimaat

De leden van de VVD-fractie hebben eerder al aangegeven dat het ambitieuze 2050-doel past bij de Nederlandse inzet om in Europees verband samen te pleiten voor 55% emissiereductie in 2030. De leden van de VVD-fractie zijn voorstander van een brede Europese aanpak. We moeten in Nederland niet iets anders doen dan onze buurlanden. Nederland is namelijk geen eiland. Graag een reactie van het kabinet hierop.

De leden van de PVV-fractie vragen het kabinet hoeveel geld Nederland, via de EU, kwijt is aan de doelstelling van klimaatneutraliteit.

De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet aan te geven hoe de voortgang is op het klimaatdossier. Dit punt wordt naar achteren geschoven in de tijd omdat er geen overeenstemming bereikt zou zijn over concrete doelen, zo menen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen het kabinet om aan te geven wanneer de Europese Unie dan wel concrete doelen gaat afspreken en verzoeken het kabinet daarbij een tijdpad aan te geven. Deze leden achten dit van belang voor het Nederlandse klimaatakkoord.

Graag vernemen de leden van de CDA-fractie de precieze stand van zaken over de onderhandelingen over concrete klimaatdoelen voor 2030 en 2050? Deze leden willen weten wat daar het krachtenveld is en welke uitkomst wordt verwacht.

De leden van de CDA-fractie herinneren het kabinet er aan dat het Nederlandse kabinet had beloofd om een miniconferentie over een vliegtaks te organiseren dit voorjaar. Deze leden willen weten of daar al een datum voor is gekijkt.

De leden van de D66-fractie vernamen dat er ook over klimaatbeleid gesproken wordt op deze Europese top. Zij benadrukken de positieve uitkomst van afgelopen week toen het Europees parlement ervoor pleitte om uiterlijk in 2050 de uitstoot van broeikasgassen tot nul terug te brengen. In 2030 zou de reductie 55% moeten zijn. Het Europees parlement riep de lidstaten op: doe er alles aan om dát doel te halen. De leden van de D66-fractie staan volledig achter deze oproep. Is het kabinet bereid zich vol in te zetten voor deze klimaatambities? De leden van de D66-fractie vinden het positief dat het kabinet in Europa een kopgroep probeert te vormen. Nu heeft de Europese Commissie in december 2018 een plan gepresenteerd met verschillende opties. Compleet klimaatneutraal in 2050 is de meest ambitieuze daarvan. Naast Nederland steunen ook 9 andere West-Europese landen dit doel. Vele Oost-Europese landen zijn echter minder enthousiast, en datzelfde geldt voor Duitsland. De leden van de D66-fractie verwachten actie van het kabinet op dit punt. Hoe voert het kabinet de motie Buma-Pechtold (Kamerstuk 35 000, nr. 15) uit, om in Europa die kopgroep van 55% CO₂ reductie te leiden? Welke activiteiten heeft hij sinds het aannemen van de motie daartoe ondernomen? Is er een brede lobby opgezet om landen die dit tegenhouden, de andere kant op te bewegen? Hoe vaak spreekt hij Bondskanselier Merkel hierover? En is het kabinet bereid om tijdens gesprekken met die kopgroep ook over een

gezamenlijke CO₂ minimumprijs te spreken voor de industrie? Zo ja, wanneer gaat het kabinet dit doen? Zo nee, waarom niet?

Het is evident dat klimaatverandering een internationale aanpak vereist, zo menen de leden van de GroenLinks-fractie. Deze leden hechten daarom aan een ambitieus Europees klimaatbeleid, zowel intern als extern. Zij zijn daarom benieuwd naar de voortgang van de ambities van het kabinet. In het regeerakkoord heeft het kabinet toegezegd het voortouw te nemen in de EU om de emissiereductie aan te scherpen naar 55 procent in 2030 (in plaats van 40%). Daar staat niets over in de Mededeling. Wat heeft het kabinet ondernomen om lidstaten hiervan te overtuigen, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie? Daarnaast heeft kabinet in de Staat van de Unie 2019 toegezegd om zich in te zetten voor de verhoging van het aandeel klimaatrelevante uitgaven via het externe instrumentarium van 25% naar ten minste 50% in het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2021–2027. Ook deze ambities zijn niet terug te vinden in de Mededeling. Wat is de voortgang? Wat is plan B wanneer er geen meerderheid voor te vinden is? Ten slotte zijn de leden van de GroenLinks-fractie erg blij dat het kabinet nu ook de noodzaak voor een CO₂-heffing inziet. Is dat nu ook iets waar het kabinet in Brussel voor gaat pleiten?

Op het gebied van klimaat willen de SP-leden graag weten wat er voorzien wordt voor de Informele Top in Sibiu op 9 mei aanstaande en de formele top die daarop volgt in juni 2019.

Het is zaak dat de hele Europese Unie inzet op een toekomst waarin ons handelen niet meer bijdraagt aan de verandering van het klimaat, zo menen de leden van de ChristenUnie. De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn daarom blij dat de Europese Commissie ook gekozen heeft voor klimaatneutraliteit in 2050. Zal het kabinet zich binnen de Europese Unie er sterk voor maken dat de hele EU zich een vermindering van 55% van de CO₂-uitstoot in 2030 ten doel zal stellen? Om die doelstelling te behalen, heeft Nederland besloten tot een CO₂-heffing voor de industrie. Gaat het kabinet op de Europese Top bepleiten dat deze maatregel in alle lidstaten genomen zal worden? Kan – als niet alle EU-landen meedoen – het kabinet met andere landen een koplopergroep vormen?

De leden van de fractie van 50PLUS onderstrepen het belang van een lange termijn EU-klimaatstrategie. Hoe groot acht het kabinet de kans dat de Raad nog dit jaar tot overeenstemming komt over een ambitieuze doelstelling voor 2050? Met welke landen trekt Nederland op als het gaat om het bereiken van een klimaatneutraal scenario in 2050? En welke initiatieven denkt het kabinet – samen met anderen – te nemen om landen die zich terughoudend opstellen, tot andere gedachten te brengen, zo vragen de leden van de fractie van 50PLUS? Vorige week maakte het Nederlandse kabinet een onverwachte draai in het nationale klimaatbeleid. Gaat het kabinet zich nu ook in Europa sterk maken voor het ontzien van de burgers en voor een stevige aanpak van vervuilende bedrijven?

EU-China top

De leden van de VVD-fractie vinden het goed dat er een EU-China top gehouden wordt. Belangrijk is dat wordt ingezet op wederkerigheid en in dat kader, indien mogelijk, wordt opgetrokken met de VS. Kan het kabinet in haar toelichting op de EU-China top ingaan op het 16+1 overleg, de bilaterale betrekkingen met China en of bedrijfseconomische spionage besproken zal worden tijdens de top? Kan het kabinet daarnaast een stand

van zaken geven inzake de gesprekken over het einde van het handelsconflict tussen de VS en China en de rol die de EU daarin speelt?

De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet aan te geven wat er wordt gedaan om de toenemende invloed van China in Europa te beteugelen. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven dat China invloed heeft op het stemgedrag van enkele lidstaten in de Raad, zo menen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen het kabinet hoe voorkomen kan worden dat deze invloed van China op het beleid in Europa wordt beteugeld. Kan het kabinet aangeven om het stemgedrag van welke lidstaten in de Raad het gaat? Deze leden vragen het kabinet voorts om in Europa te pleiten voor wederkerigheid richting China. De leden van de CDA-fractie willen benadrukken dat samen optrekken in Europa van belang is en verzoeken dit pleidooi voor Europese samenwerking richting China te benadrukken in de Raad. De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet voorts of er nu Europees beleid over bijvoorbeeld Huawei is of wordt gemaakt.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat er op 9 april een EU-Chinatop in Brussel plaatsvindt en dat hierover ook gesproken wordt tijdens de Europese Top van 21 en 22 maart. De Europese Commissie heeft samen met de Hoge Vertegenwoordiger op 12 maart de Gezamenlijke Mededeling «EU-China: een strategische visie» gepresenteerd. De leden van de D66-fractie vinden dit een positieve ontwikkeling. Chinese staatsbedrijven doen al jarenlang strategische investeringen in de Europese Unie. Zonder gezamenlijke EU-strategie kan China makkelijk EU-landen tegen elkaar uitspelen. Maar aan de andere kant liggen er ook kansen in China voor Europese bedrijven. Ook om die te kunnen verzilveren is een gezamenlijke Europese strategie belangrijk. De leden van de D66-fractie dringen er daarom al langer op aan om China serieus te nemen. Zij wachten nog steeds op de China-strategie van dit kabinet. Deze leden geven het kabinet graag alvast een aantal punten mee voor de aankomende Top. Kan het kabinet toezeggen dat het zal blijven aandringen op het voortzetten en intensiveren van een Europese mensenrechtendialoog met China? Mensenrechten moeten onderdeel zijn van de China-strategie, zo menen deze leden. Daarnaast zijn zij ook van mening dat er één Europese strategie moet komen over het aanleggen van het 5G-netwerk in Europa en of en hoe dit door Chinese bedrijven kan worden gedaan. De Europese Unie moet hier, in plaats van versnipperd, een gezamenlijke aanpak hanteren en voorkomen dat enkele lidstaten een eigen koers varen. Zet het kabinet zich hiervoor in? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet? Kan het kabinet het standpunt per actiepunt uit de Mededeling uiteenzetten?

De leden van de GroenLinks-fractie pleiten voor een *reset* van de relatie met China. Het is tijd dat de zakelijke kortzichtigheid en naïviteit plaatsmaken voor een duurzaam en strategische engagement. Dat besef lijkt ook langzaam te groeien bij het kabinet en de Europese Commissie. Het is goed dat de Europese Commissie een voorstel heeft gedaan dat poogt de opmars van Chinese bedrijven af te remmen via regels voor staatssteun en aanbestedingen en gezamenlijk wil optrekken om de veiligheid van kritieke infrastructuur te garanderen. Kan het kabinet toelichten waarom het kabinet een «kritische kanttekening plaatst bij het actiepunt over reciprociteit bij overheidsopdrachten omdat dit niet geheel in lijn is met de Nederlandse inzet»? Wat is de Nederlandse inzet op dit punt?

Tegelijkertijd is er volgens de leden van de GroenLinks-fractie nog steeds weinig oog voor de politieke realiteit. Het streven naar een gezamenlijke positie ten opzichte van China is wenselijk, zelfs noodzakelijk. Maar hoe kunnen we dat waarmaken als diverse lidstaten ondertussen bilaterale

afspraken maken met China (al dan niet als gevolg van Europees beleid)? Welke bilaterale afspraken heeft Nederland met China en kunnen deze een gezamenlijke EU-positie ondermijnen? Hoe ziet het kabinet het Memorandum of Understanding (MoU) dat Italië mogelijk zal tekenen over het Chinese *Belt and Road*-initiatief? Wat gaat het kabinet in Brussel bepleiten ter voorbereiding op de EU-China dialoog? Wie zal er namens Nederland deelnemen aan de EU-China top van 9 april?

De leden van de SP-fractie vragen het kabinet in te gaan op de ambiguïteit van de houding ten opzichte van China als het gaat om enerzijds macht ten opzichte van China op te bouwen, maar anderzijds aan te sturen op de verkoop van havens – bijvoorbeeld in Griekenland – die vervolgens in Chinese handen vallen. Kopen zij op deze manier niet hun plek aan tafel om zodoende strategische besluiten te beïnvloeden? Kan het kabinet hierop ingaan, zo vragen de leden van de SP-fractie?

De leden van de PvdA-fractie hebben er kennis van genomen dat ook de EU – China top op de agenda staat. En hoewel een van de actiepunten in de EU-Chinastrategie de versterking van de samenwerking tussen de EU en China is ten aanzien van de op regels gebaseerde internationale orde, waaronder het aanspreken van China op mensenrechten, maken de leden van de PvdA-fractie zich grote zorgen over de ontwikkelingen in China. Mensenrechtenverdedigers hebben het zwaar in China, zo constateren de leden van de PvdA-fractie. Na de laatste EU-China Top werden hervormingen van het rechtssysteem in China niet enkel stopgezet maar zelfs teruggedraaid. In heel China worden advocaten, journalisten, mensenrechtenverdedigers en zogenaamde critici nog altijd onderworpen aan willekeurige detentie, opsluiting en gedwongen verdwijningen. Hoe gaat het kabinet de collega's in de Europese Raad ervan overtuigen dat het belangrijk is om de vervolging van deze groepen van individuen aan te kaarten te tijdens gesprekken met China? Is het kabinet bereid in het bijzonder te pleiten voor de vrijlating van: Gui Minhai, Huang Qi, Wang Quanzhang, Guligeina Tashimaimaiti, Ilham Tohti, Tashi Wangchuk en Lee Ming-che?

De leden van de fractie van de ChristenUnie steunen het kabinet in de opvatting dat de Europese Unie een strategisch beleid ten aanzien van China moet voeren dat ambitie toont en «niet naïef is». Is het kabinet van mening dat Nederland daarin tot nu toe tekort is geschoten ten aanzien van China? Wat gaat er nu veranderen? Wat gaat die «meer strategische benadering» in de praktijk betekenen, zo vragen deze leden? Op welke gebieden is er volgens het kabinet concreet sprake van oneerlijke concurrentie en hoe wil het kabinet dat in EU-verband beantwoorden? Is het kabinet het met de ChristenUnie eens dat te lage lonen en slechte arbeidsomstandigheden eigenlijk ook een vorm van oneerlijke concurrentie zijn?

De ChristenUnie is van mening dat op de Europese Top ook aandacht moet zijn voor mensenrechten. In een land waar naar verluidt een miljoen mensen feitelijk vastgehouden worden in de provincie Xinjiang kan dit onderwerp niet onbesproken blijven. De leden van de fractie van de ChristenUnie wijzen ook niet voor niets al jaren op de onderdrukking van christenen in China. Gaat het kabinet er tijdens de Raad voor pleiten dat mensenrechten ook op de EU-Chinatop zelf aan de orde worden gesteld?

De leden van de fractie van 50PLUS kijken uit naar de resultaten van de jaarlijkse EU-Chinatop die op 9 april wordt gehouden. In de geannoteerde agenda geeft het kabinet zijn visie op het document «EU-China: een strategische visie», opgesteld door de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid. De

leden van de fractie van 50PLUS delen het oordeel dat de in het document genoemde actiepunten een goede basis vormen voor het overleg met China. Het kabinet wil een strategisch beleid ten aanzien van China, waarbij de Europese Unie ambitie toont en niet naïef is. Hoe groot acht het kabinet de kans op een stevig en eensgezind EU-Chinabeleid, gezien de grote Chinese belangen in een aantal lidstaten? En wanneer kan de Kamer de toegezegde Nederlandse China-strategie tegemoet zien?

Interne en externe aspecten van desinformatie

De leden van de fractie van de VVD zijn van mening dat onze democratie niet gekaapt mag worden door desinformatie of (buitenlandse) digitale inmenging. Waar het desinformatie betreft moeten we altijd vrijheid van meningsuiting en persvrijheid voorop stellen. Samenwerking in Europa tegen desinformatie en digitale inmenging is goed maar als soeverein land moeten we ook zelf ook kennis en kunde op dit punt opbouwen. We mogen niet afhankelijk worden op dit punt van de EU. Is het kabinet het hiermee eens?

Italië

De leden van de CDA-fractie vinden het bizar dat de berekeningen van de Europese Commissie over het Italiaanse begrotingstekort niet openbaar zijn. De Europese Commissie heeft de begroting wel goedgekeurd maar weigert te zeggen hoe ze tot het oordeel komt dat een begrotingstekort van een land met zo'n hoge staatsschuld mag oplopen. Dit raakt de kern van de Europese samenwerking en democratische legitimatie. Hoe kunnen immers burgers en parlementen op dit moment controleren of de Europese Commissie zich wel aan de eigen regels en afspraken houdt, zo vragen de leden van deze fractie.

Het Nederlandse kabinet zegt overigens dat de Europese Commissie de eigen regels niet gevolgd heeft en de begroting niet had mogen goedkeuren, zo menen de leden van de CDA-fractie. Die opmerking raakt wel de kern van de Europese samenwerking in de bankenunie. Want wat betekent dit voor de bankenunie? Kunnen burgers erop vertrouwen dat harde afspraken in de bankenunie straks wel worden nageleefd? De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet hier een uitgebreid antwoord op te geven.

De schriftelijke antwoorden van het kabinet stellen de leden van de CDA-fractie ook niet gerust. Op de vraag of Nederland straks via ESM-leningen kan opdraaien voor het feit dat in Italië honderdduizenden mensen nu met 63 jaar met vroegpensioen kunnen, kwam het zuinige antwoord: «Dat is nu niet aan de orde», zo lezen de leden van de CDA-fractie. Dat moge zo zijn, merken de leden van de CDA-fractie op, maar het Italiaanse begrotingstekort loopt op, de Europese Centrale Bank kan niet meer opkopen en het Italiaanse bankstelsel is zwak. Hoe gaat het Nederlandse kabinet er dus voor zorgen dat de Nederlandse belastingbetaler niet (in)direct de Italiaanse vroegpensioenen meefinanciert?

Wat het document betreft: is het Nederlandse kabinet bereid om formeel aan de Europese Commissie te vragen de berekeningen over Italië en Frankrijk openbaar te maken, bijvoorbeeld in het kader van artikel 4(3) van het EU-verdrag over samenwerking tussen de instituties, zo vragen de leden van de CDA-fractie? Zo nee, hoe moeten burgers dan kennis kunnen nemen van het handelen van de Europese Commissie?

Migratie

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat migratie voor het eerst sinds lange tijd niet op de agenda van de Europese Raad staat. Precies drie jaar na de EU-Turkije-verklaring verslapt de politieke aandacht, terwijl mensensmokkelaars nog vaak vrij spel hebben, gezinnen in erbarmelijke omstandigheden op de Griekse eilanden vastzitten, vluchtelingen in Libische detentiecentra worden gemarteld en een gemeenschappelijk Europees asielbeleid verder weg is dan ooit, zo menen de leden van de GroenLinks-fractie. In hoeverre is het kabinet van plan hier aandacht voor te vragen, al dan niet en marge van de Europese Raad?

Turkije

De leden van de PvdA-fractie vragen aandacht voor een veelbesproken rapport van de Turkije rapporteur van het Europees parlement, Kati Piri. Dit rapport is in het Europees parlement besproken en er is met grote meerderheid gestemd voor het rapport waarin de Raad wordt opgeroepen om de onderhandelingen met Turkije over EU-lidmaatschap formeel op te schorten en een strategie te ontwikkelen om democraten in Turkije bij te staan met voorstellen waaronder rechtstreekse financiering van het Turks maatschappelijk middenveld, journalisten en mensenrechtenverdedigers. Twee dagen later, op 15 maart jl., hield de EU een Associatieraad-vergadering met de Turkse Minister van Buitenlandse Zaken. Daar klonken veel lovende woorden volgens de leden van de PvdA-fractie. De meest kritische noot kwam van Eurocommissaris Hahn, die zei «*on certain issues we agreed to disagree*». Is dit hoe de EU om denkt te gaan met de mensenrechtenschendingen in Turkije, zo vragen de leden van de PvdA-fractie? Wat gaat het Nederlandse kabinet doen met de aanbevelingen van het Europees parlement? Wordt er nagedacht over een EU-strategie over hoe kan worden voorkomen dat Turkije nog verder afglijdt en hoe te voorkomen dat Turkse democraten zich afwenden van de EU, zo vragen deze leden?

Overig

Tot slot willen de leden van de PvdA-fractie opmerken dat iedereen is geschrokken van wat er in Christchurch, Nieuw Zeeland, is gebeurd. Het is zorgelijk te moeten constateren dat wij ook in Europa geconfronteerd worden met toenemende dreiging van extreemrechts, antisemitisme, islamofobie, homofobie, misogynie en andere vormen van onverdraagzaamheid. Verwacht het kabinet dat deze ontwikkelingen, en/of de gezamenlijke bestrijding daarvan ook en marge van de top besproken zal worden, zo vragen de leden van de PvdA-fractie?

Verslag van de Europese Raad van 13 en 14 december 2018: MFK

In het verslag van de Europese Raad van 13 en 14 december 2018 wordt melding gemaakt van de discussie over het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021–2027. De leden van de fractie van 50PLUS weten uiteraard dat onder het Roemeens EU-voorzitterschap daarover verder is en wordt onderhandeld. Maar wat is de reden dat het nu niet op de agenda van de Europese Raad staat? Is de indruk juist dat er daarvoor te weinig vooruitgang wordt geboekt? Deelt het kabinet de vrees van de leden van de fractie van 50PLUS dat de Nederlandse inzet op beperking en modernisering van het Meerjarig Financieel Kader 2021–2027, vermindering van de uitgaven voor cohesie en landbouw uiteindelijk niet realiseerbaar zal zijn, gezien de geluiden uit andere lidstaten en het Europees parlement, zo vragen deze leden?

Over het thema migratie hebben de leden van de fractie van 50PLUS dezelfde vraag als bij het Meerjarig Financieel Kader 2021–2027. Staat dit onderwerp niet op de agenda van de Raad omdat er vrijwel geen voortgang te melden is? Hoe staat het met de onderhandelingen met het Europees parlement over het mandaat van de Europese grens- en kustwacht en met de hervormingen van het Gemeenschappelijke Europees Asielstelsel? Is er al zicht op wanneer het migratiebeleid weer de plek op de agenda van de Europese Raad krijgt die het verdient, zo vragen deze leden?